

VỀ ĐỔI MỚI HỆ THỐNG NGÂN HÀNG NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

PHẠM VĂN NANG

Từ khi nền kinh tế chuyển sang cơ chế thị trường, đòi hỏi ngành ngân hàng phải đổi mới về tổ chức và hoạt động của mình theo yêu cầu phục vụ phát triển nền kinh tế hàng hóa với tốc độ cao, với mục tiêu dân giàu, nước mạnh.

Sau khi Pháp lệnh ngân hàng, hợp tác xã tín dụng và công ty tài chính ra đời ngày 24.5.1990, có hiệu lực từ 1.10.1990, ngày 14.11.1990 Chủ tịch HĐBT ký quyết định: 400/CT về việc chuyển Ngân hàng chuyên doanh phát triển nông nghiệp VN (thành lập theo quyết định số 53/HĐBT ngày 26.3.1988) thành ngân hàng thương mại quốc doanh lấy tên Ngân hàng nông nghiệp Việt Nam (NHNoVN).

Việc ra đời NHNoVN là ngân hàng thương mại quốc doanh kinh doanh tiền tệ, tín dụng và dịch vụ ngân hàng đối với các thành phần kinh tế (chủ yếu lãnh vực nông, lâm, ngư, diêm nghiệp) là phù hợp với yêu cầu kinh tế và nhất là khi tổ chức, hoạt động hệ thống ngân hàng đã chuyển sang mô hình 2 cấp: ngân hàng nhà nước quản lý nhà nước về tiền tệ, tín dụng và ngân hàng; ngân hàng thương mại hoạt động kinh doanh tiền tệ, tín dụng và dịch vụ ngân hàng.

Hiện nay NHNoVN có trên 1.800 chi nhánh nhánh khu vực, tỉnh, huyện, thị, liên xã và xã trải rộng khắp mọi miền đất nước.

Hơn 3 năm qua, NHNoVN đã đóng vai trò gần như độc quyền trong việc cung ứng vốn tín dụng đối với nông nghiệp và nông thôn ở nước ta. Sự thiết lập và hoàn thiện NHNoVN theo cơ chế mới đã tạo ra những điều kiện thuận lợi để mở rộng tín dụng phục vụ phát triển nông nghiệp và nông thôn. Bước đầu đã đạt được những kết quả sau:

KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG NHNoVN

	1990	1992	1993
Nguồn vốn huy động	1200 tỷ	2293 tỷ	3655 tỷ
Sử dụng vốn	1560 tỷ	3998 tỷ	6482 tỷ
Lỗ lãi		-52 tỷ	+6 tỷ

Qua bảng số liệu trên chúng ta thấy nguồn vốn huy động và sử dụng vốn năm 1993 so với 1990 của NHNoVN tăng 3 và 4 lần. Kết quả bước đầu của NHNoVN phục vụ phát triển nông nghiệp và nông thôn là điều đáng phấn khởi. Tuy nhiên cũng còn nhiều khó khăn, tồn tại và hạn chế:

+ Nông nghiệp và nông thôn có yêu cầu vốn rất lớn, nhưng khả năng huy động vốn (trong cũng như ngoài nước) của NHNoVN còn hạn chế do đó chỉ mới đáp ứng được 20% nhu cầu vay vốn của nông dân. Về hình thức huy động chưa được phong phú (do chưa tổ chức được thị trường vốn), chỉ

huy động được vốn ngắn hạn, chưa thu hút được vốn trung và dài hạn.

+ Địa bàn nông thôn rộng lớn, hệ thống NHNoVN thiếu nhiều trang thiết bị kỹ thuật hiện đại nên việc chỉ đạo, điều hành, quản lý chưa đạt hiệu quả kinh tế cao.

+ Trình độ khoa học kỹ thuật, ý thức hoạt động sản xuất nông nghiệp ở nông thôn còn thấp chưa theo kịp cơ chế thị trường, nhiều vùng, địa phương còn ảnh hưởng tư tưởng bao cấp, tranh thủ xin tài trợ vốn, đòi cho vay lãi suất ưu đãi...

+ Kinh tế - xã hội nông thôn không đều giữa các vùng, còn thiếu nhiều qui chế, luật lệ nên NHNoVN chưa mạnh dạn mở rộng tín dụng nông thôn, thiếu an toàn sợ mất vốn.

Để thực hiện mục tiêu tiếp tục đổi mới và phát triển mạnh mẽ kinh tế - xã hội nông thôn theo NQTW 5 (khóa VII), NHNoVN cần đổi mới về tổ chức và hoạt động đáp ứng đầy đủ nhu cầu vốn phát triển nông nghiệp và nông thôn nhằm tạo ra khối lượng lớn nông sản phẩm giải quyết nhu cầu lương thực, thực phẩm cho dân, nguyên liệu cho công nghiệp, tăng kim ngạch xuất khẩu và tăng tích lũy cho sự nghiệp công nghiệp hóa đất nước.

Thực tiễn đã chứng minh đường lối đúng đắn của Đảng về nền kinh tế nhiều thành phần. Do đó trong hoạt động tín dụng ở địa bàn nông thôn cũng phải đa dạng, nhiều loại hình, nhiều thành phần (ngân hàng thương mại quốc doanh, ngân hàng thương mại cổ phần, hợp tác xã tín dụng, quỹ tín dụng nhân dân, tổ tương trợ...) mà trong đó NHNo quốc doanh đóng vai trò chủ đạo.

Để thực hiện vai trò chủ đạo trong hệ thống các tổ chức tín dụng nông thôn, NHNoVN cần phải nhanh chóng đổi mới về tổ chức, bộ máy và hoạt động của mình theo hướng sau đây:

1. Đổi mới tổ chức hệ thống NHNoVN

- Với trên 1.800 chi nhánh trong cả nước, biên chế trên 2 vạn người (đã giảm 1 vạn người), nhiều năm liên bị thua lỗ (1991 lỗ 82 tỷ, 1992 lỗ 52 tỷ), chỉ mới năm 1993 bình toán được, bước đầu có lãi (6 tỷ).

- Để kinh doanh có hiệu quả, NHNoVN cần giảm bớt tầng nấc trung gian, từ mô hình 3 nấc hiện nay (có ý kiến đề nghị 4 nấc) nên tổ chức lại thành 2 nấc: trung ương và cơ sở. Bộ chi nhánh NHNo tỉnh, chuyển chức năng nhiệm vụ cho chi nhánh NHNo khu vực đảm trách.

- Đối với chi nhánh NHNo huyện, thị hiện nay là đơn vị phụ thuộc NHNoVN, hạch toán kinh tế nội bộ, đại diện pháp nhân theo sự ủy quyền của NHNoTW. Nay tổ chức lại ở những vùng có sản xuất hàng hóa phát triển, không nhất thiết mỗi huyện, thị đều có chi nhánh; ở những nơi có ngân hàng cổ phần nông thôn hoạt động tốt thì không cần có chi nhánh NHNo; có thể 1 chi nhánh NHNo cơ sở cho liên huyện, thị.

- Việc tổ chức lại hệ thống NHNoVN theo mô hình mới sẽ tăng cường tính chủ động, sáng tạo, nâng cao tinh thần tự trách nhiệm, tính năng động trong kinh doanh của chi nhánh cơ sở đủ sức cạnh tranh với các tổ chức tín dụng khác; đồng thời nâng vị trí chi nhánh cơ sở lên ngang hàng với các doanh nghiệp khác trên địa bàn.

- Bộ máy hệ thống NHNoVN sẽ được rút gọn đáng kể, giảm chi phí điều hành, giảm biên chế, sàng lọc đội ngũ, giữ lại cán bộ có trình độ, năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ kinh doanh đặt ra.

2. Thay đổi căn bản cơ cấu cho vay

- Với vai trò chủ đạo trong hệ thống các tổ chức tín dụng nông thôn, NHNoVN cần tập trung hướng chủ yếu cho vay trung và dài hạn (hiện nay chỉ hơn 10% trong tổng doanh số cho vay), cho vay theo dự án nhằm thúc đẩy nhanh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, làm chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông thôn.

- Đối với cho vay ngắn hạn, cho vay nông hộ nên để ngân hàng cổ phần nông thôn, hợp tác xã tín dụng. quỹ tín

dụng nhân dân đảm trách.

- Cần đa dạng hóa các hình thức huy động vốn, như là huy động vốn trung và dài hạn (hiện nay chỉ huy động được vốn ngắn hạn), huy động tiền tiết kiệm dài hạn, có mục đích, để được vay vốn xây dựng nhà ở (mua phương tiện đi lại, sinh hoạt), phát hành kỳ phiếu, làm đại lý bán công trái, trái phiếu cho chính phủ, triển khai thị trường vốn tín dụng nông thôn.

- Mở rộng nhiều hình thức cho vay, cho vay theo dự án, chương trình; cho vay hộ; theo sự ủy nhiệm của chính phủ, của các tổ chức trong và ngoài nước (xóa đói giảm nghèo, chương trình E.C...).

3. Mở rộng quan hệ đối ngoại

- Nhằm thu hút các nguồn vốn trung, dài hạn, tăng cường vốn tự có, vốn kinh doanh; tranh thủ viện trợ không hoàn lại; trợ giúp kỹ thuật của nước ngoài, của các tổ chức tài chính - tiền tệ quốc tế (IMF, WB, ADB...) với thời gian dài, lãi suất thấp để cho vay trung, dài hạn.

- Tăng cường đào tạo cán bộ, tiếp nhận công nghệ tin học trong ngân hàng, học tập kinh nghiệm quản lý, kinh doanh của các nước.

- Tìm đối tác nước ngoài, liên doanh, liên kết, thành lập ngân hàng liên doanh.

4. Mở rộng kinh doanh tổng hợp, dịch vụ ngân hàng

- Thành lập các công ty kinh doanh vàng bạc, ngoại tệ, công ty đầu tư... thuộc NHNoVN để tập trung vốn dài hạn, nâng cao thu nhập cho hệ thống.

- NHNo tham gia đầu tư, mua cổ phiếu của các doanh nghiệp làm ăn có hiệu quả, lợi nhuận cao qua đó điều khiển vốn tín dụng phát huy đúng hướng, tác động tích cực đến kinh tế địa bàn nông thôn.

- Tham gia cổ đông các công ty tài chính, ngân hàng cổ phần nông thôn để kinh doanh vốn và hỗ trợ kinh nghiệm nghề nghiệp cho các tổ chức tín dụng này hoạt động có hiệu quả và đúng pháp luật.

Trên đây là vài ý kiến góp phần hoàn thiện hệ thống NHNoVN, xứng đáng một thành phần kinh tế chủ đạo trong hoạt động tiền tệ - tín dụng địa bàn nông thôn, NHNoVN sẽ góp phần tích cực trong việc làm thay đổi bộ mặt nông thôn VN. ♣

